

Bir İnsan Olarak Okul Müdürü

Aytaç AÇIKALIN
Mehmet ŞİŞMAN
Selahattin TURAN

6. Baskı

Aytaç AÇIKALIN - Mehmet ŞİŞMAN - Selahattin TURAN

BİR İNSAN OLARAK OKUL MÜDÜRÜ

ISBN 978-605-318-021-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

6. Baskı: Kasım 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Lara Eğitim Matbaa Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Ağaç Metal Kooperatifi 27. Cad. 1435. Sokak No. 30
Yenimahalle / Ankara
Tel: (0312) 395 83 42
Faks: (0312) 395 83 41

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 48000

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	iii
------------------	-----

BÖLÜM 1

GELİN TANIŞ OLALIM

Aytaç AÇIKALIN ve Mehmet ŞİŞMAN

Göç Köyden Ohio'ya Uzanan Yol	3
İnsan Müdürlerin Başarısı: Köyden Akademia'ya Uzun Yolculuk ..	5
Ben (Aytaç Açıkalın) Güncel Bir Eğitim Dinozoruyum	10

BÖLÜM 2

ETE KEMİĞE BÜRÜNDÜK MÜDÜR DİYE GÖRÜNDÜK

Aytaç AÇIKALIN

Yıllar Önce	19
Yıllar Sonra	23
Bedenin Yoksa Aklını Nereye Koyacaksın?	25
Çorapsız Müdür Olur mu? Neden Olmasın!	28

BÖLÜM 3**TOPLUMSAL BİR AKTÖR MÜSÜNÜZ?****Mehmet ŞİŞMAN**

İnsan Niçin Eylemde Bulunur?	40
İki Eylem ve İki İnsan Tipi	42
Sosyal Bir Drama Olarak Hayat.....	44
Bir Topluluk Olarak Okul	46
Toplumda Sosyal Bir Aktör Olarak Müdür	47
Ayinesi İştir Kişinin Lafa Bakılmaz	49
Eylemin Anlamı ya da Anlamlı Eylem	50

BÖLÜM 4**HORMONLU MÜDÜR****Aytaç AÇIKALIN**

Kırkıncıdan Sonra	53
Hormon Nedir?	58
Andropoz Nedir?	59
Türk Androloji Derneği Andropoz Testi	64

BÖLÜM 5**İŞİNİ BİL OKULUNA SAHİP OL****Selahattin TURAN**

Okulun Anlamı ve Zaman	74
Müdürler Ne İş Yapar?	76
Dönüşüm Mimarı Olarak Müdür	79
Öğretim Lideri Olarak Müdür	81

Bir İletişimci Olarak Müdür	82
Yeni Müdürler, Yeni İşler	83
Okul Müdürlerinin Karşılaştığı Sorunlar	90
Sonuç.....	92

BÖLÜM 6

GÜLEN MÜDÜRÜM

Aytaç AÇIKALIN

Gülen Müdürüm	95
---------------------	----

BÖLÜM 7

MÜDÜRLÜĞÜN ÖTESİ YA DA SONRASI

Aytaç AÇIKALIN ve Mehmet ŞİŞMAN

Hızlı Gelenler Hızlı Giderler	121
Sen Kimin Adamısın?	121
Siz O Makamda Niçin Varsınız?	122
Başka Bir Okula Atanmak	123
Asude Olam Dersen Gelme Cihana	124
Ayrılırken Kapıları Sert Kapatmamak	124
İz Bırakanlar ve Toz Koparanlar	125
Çevreden Gelenler ve Çevreden Gidenler	125
Vekilin Vekili Olmak.....	127
Güle Güle Müdürüm, Yolun Açık Olsun	128

1. BÖLÜM

GELİN TANIŞ OLALIM

Aytaç AÇIKALIN ve Mehmet ŞİŞMAN

Uygar insanlar -ki yöneticiler kesinkes bu gruptandır- birbirleriyle karşılaştıklarında selamlaşırlar. İlk kez karşılaştıklarında bir an durmak ve selamlaşıp konuşmak konumunda oldukları zaman, hem selamlaşıp hem de tanışırlar. Tanışmak, iki kişi karşı karşıya geldiğinde iletişimi başlatmak ve sürdürmek için bir hareket noktasıdır. Bu durumda toplumsal becerisi gelişmiş olan ilk hamleyi yapar ve kendisi erkek, karşısındaki bir bayan değilse elini uzatıp önce “ADINI SOYADINI” söyler; arkasından görev unvanını ekler. Hemen başlangıçta unvanın ortaya konulması, beyan edilmesi içten ve etkili bir iletişimin ilk engeli olarak rol oynar. Kaldı ki bizi temsil eden öz kişilik unvanımız olan adımız, soyadımız görevsel unvanımızdan çok önce vardı. Bu amaçla elinizdeki kitabın yazarları olarak ilk sayfada siz okuyucularla karşılaştığımız şu anda bu uygarca davranışı yerine getirip sizi içtenlikle selamlamak ve sizinle tanışmak isteriz.

Tanışmak konumunda olan iki kişiden biri yönetici ise ilk tanışma istek ve girişiminin yöneticiden gelmesi beklenir. Böylece ast konumunda olana güven ve cesaret verilmiş olacaktır. Karşılaşan grup içinde tanışmak konumunda olanların yanında grubun tanıdığı üçüncü birisi varsa tanışacak kişilerin tanışmasına bu kişi aracılık eder. Bu kişi aracılığı ile yeni birey “takdim edilir.” Tanıtma cümlesi: “Tanıştırayım, S.T. Prof. Dr.” biçiminde başlar. Bu süreçte genel olarak küçük büyüğe “takdim” edilir.

Burada tanıştırma sürecinde üçüncü kişi rolünü ben üstlenmiş oluyorum. Yukarıda kısaca açıklanan selamlaşma, tanışma ve tanıştırma kurallarını izlediğimde, sizleri kişilik ve makam yönünden takdim edilecek “büyük” grup olarak görüyorum. Bu konuda size okuyucu olarak elinizdeki kitabın yazarlarını takdim etmek, tanıtmak isterim. Sizler için layık gördüğüm ve gönül rahatlığıyla kullandığım “büyük” sıfatının tam yerine oturduğundan kuşku yok. Çünkü Başöğretmen Atatürk’ün tanımladığı, aşağıda verilen büyüklük ölçütleri, bu kitabın özeğindeki meslek grubu olan saygıdeğer okul müdürlerimize hem eylem hem de kişilik olarak tıpatıp uymaktadır:

Büyüklük odur ki, kimseye iltifat etmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın, memleket için hakikî mefkûre (ülkü) ne ise onu göreceksin, o hedefe yürüyeceksin. Herkes senin aleyhinde bulunacaktır, herkes seni yolundan çevir-meye çalışacaktır. İşte sen bunda mukavemetli olacaksın. Önüne namütenahi mânialar (sonsuz engeller) yığılacaktır. Kendini büyük değil küçük, vasıtasız, b i r hiç telakki ederek kimseden yardım gelmeyeceğine kani olarak bu mâniaları aşacaksın, ondan sonra sana büyüksün derlerse, bunu diyenlere güleceksin.

İzleyen sayfalarda kitabın üç yazarının “insan akademisyen” olarak yaşam öykülerini bulacaksınız. Bu yaşam öyküleri ilk bakışta salt kişisel gibi görünebilir ve nitekim öyledir. Fakat dikkatle okunduğunda onların da hayatlarında, insan olan okul müdürleri ve yöneticilerinin önemli roller oynadığını, hatta kendilerinin de zaman zaman insan okul, eğitim yöneticisi rolleri oynadıkları görülecektir. Burada, benim aracılığımla sizinle insan boyutu ağırlıklı yaşamlarını paylaşmak istediler. Ben bu görevi yerine getirmekten mutluyum.

Sayın yöneticilerim! Size Selahattin Turan'ı (Prof. Dr.) takdim etmek isterim!

Göç Köy'den Ohio'ya Uzanan Yol

O, Erzurum'un İspir İlçesi'nin bir dağ köyünde, Göç Köy'de dünyaya gelmiş; Almanyada işçi olarak çalışmış rahmetli babası Ali Rıza Turan'ın fedakâr gayret ve çabaları ile devlet parasız yatılılık sınavlarını kazanarak ortaokul ve lise eğitimini Antalya'nın Akseki ilçesine bağlı Cevizli ve Eskişehir'de tamamlandıktan sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümüne devam etmiştir. Üniversiteden mezun olunca Millî Eğitim Bakanlığınca açılan yurt dışı bursluluk sınavını kazanarak ABD'de uygulamalı davranış bilimleri ve eğitim liderliği alanında yüksek lisans ve doktora eğitimlerini tamamlamıştır. Öğrenimini tamamlayıp yurda döndüğünde onu eğitim doktorası yapmak için yurt dışına gönderen Bakanlık, memur olarak Bursa' da göreve başlatmıştır. Eğitim liderliği alanında yurt dışında doktora yaptığını kanıtlayan belgeleri ile belki üniversitelerde istihdam edilme olanağım olur düşüncesiyle Millî Eğitim Bakanlığına bir dilekçe ile durumunu iletmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı kendisinden, Yüksek Öğretim Kuruluna bildirmek amacıyla üç üniversite tercihi yapmasını istemiştir. Selahattin Bey sırasıyla Uludağ, Hacettepe ve gençlik yıllarının heyecanlı yaşantıları ile dolu Eskişehir Osmangazi Üniversitesini yazar bu listeye. Elbette yaptığı sıralamada bu son ismi de tercih etmesinin başka bazı nedenleri de vardır. Yıllarca bu ilin ekmeğini yiyip suyunu içmiş, havasını teneffüs etmiştir. Bu işin sonucunda da kader onun yolunu tekrar Eskişehir'e döndürmüştür. Ne var ki bu kez artık öğrenci olarak değil yetkin, genç bir akademisyen, öğretim üyesi olarak gelmektedir.

O, ABD’de geçen yaklaşık dokuz yıl boyunca ülkesine taşıyacak bilgiler, kitaplar, makaleler derlemeye çalışmış; dönünce kim bilir ne çok şeyler yapmayı hayal etmiştir. Kendisi gibi daha pek çok genç de hep aynı heveslerle ve beklentilerle yurt dışında bulunmamış mıydı? Ancak onun Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’ni tercih etmesinin bir nedeni de, uzaktan makale, kitap ve diğer yazıları ile tanıdığı Mehmet Şişman’ın orada bulunması ve onu, yazılarından kendisi ile ortak düşünceleri paylaşan, birlikte çalışabileceği bir meslektaş olarak tanımış olmasıydı. Aslında Turan, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’ni tercih etmemişti. O öncelikle insan bir akademisyen yönetici ile birlikte çalışmayı tercih etmişti. Çünkü o zamanki bölümünün bağlı olduğu fakültenin dekanı, Selahattin’i, ilk kez Ohio Devlet Üniversitesi’nin geleneksel, özgür öğrenci kıyafetleri içinde gördüğünde, hemen bir öğretim üyesinde aradığı en öncelikli performans ölçütünü, “Hani senin takım elbisen? Bu ne biçim kılık kıyafet!” diyerek ortaya koymuştu.

YÖK’ten gelen tercih yazısı Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı Mehmet Şişman’ın eline ulaştığında, hiç tereddüt etmeden “Evet böyle bir elemaya ihtiyacımız var!” diyerek cevabi görüşünü yazdı. Mehmet Şişman’ın hiç tanımadığı bu genç için karar vermesindeki tek dayanak Selahattin Turan’ın özgeçmişinde yer alan bilgiler, özellikle bilimsel çalışmalarının nitelik ve niceliği idi. Bazıları, “Bizzat, yakından tanımadığın bir adamı buraya nasıl almayı düşünürsün?” dediklerinde, “Devlet bu insana yıllarca yatırım yaptığına göre bir hikmeti vardır.” diye düşünür Şişman Hoca. Bölümde gerçekleşen ilk karşılaşmada ve görüşmede, alçakgönüllü, insan yönetici Şişman’ın, sıcak karşılaşmasının ardından gerekli ikramları yaptığını hatta çay bile ısmarladıktan sonra kendisini öğle yemeğe götürdüğünü, aradan onyediyedi sene (2014) geçmesine rağmen Selahattin Turan hala anlatır o günkü heyeca-

nı ile. Çünkü gittiği diğer üniversitelerde benzer sıcak ilgiyi görememek onu gönülden yaralamıştı. Yaralı bir görevlinin tedavisi ancak insan bir yöneticinin başarısıdır.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi onun akademik çalışma hayatına ilk göz açtığı yer oldu. O, daha doktora öğrenciliği yıllarında pek çok uluslararası toplantılarda bildiriler sunmuş, şimdi ise uluslararası bazı mesleki derneklerin başkanlığına kadar gelebilmiş, ulusal düzeyde Eğitim Yöneticileri ve Denetçileri Derneği'nin yönetim kurulu üyesi olmuş, kimi uluslararası ve ulusal dergilerin hakem ve editör kurullarında yer almıştır. Meslekte ilk kez birlikte çalışmaya başladığı eğitim yöneticisinin insan yönünün baskınlığı nedeni ile o kendini hep şanslı görmüştür. Türkiye'ye dönen ve başka üniversitelerde görev alan meslektaşları ile kendini kıyasladığında hala bu şansını sürekli olarak vurgulayarak belirtir. Akademik alanda O, bir Anadolu Kaplanıdır ve "Şimdi Topçu ve Sadi'yi okuyor." ve Mehmet Şişman'ın boşalttığı dekanlık görevini yürütüyor.

İnsan Müdürlerin Başarısı: Köyden Akademia'ya Uzun Yolculuk

Bu kitabın oluşmasında beden ve zihin gücünü cömertçe sunan Mehmet Şişman'ı (Prof. Dr.) takdim ederken uzun bir yaşamın hikâyesini- yaklaşık yarım asırlık- özetlemek durumundayım. Bu kitabın ortak yazarlarının ortak yönlerinden biri, sanırım hepsinin Anadolu'lu, başlangıçta ve büyük ölçüde şimdi bile kentsoylu özelliklerden yoksun, orta ve alt sosyal sınıflara mensup olmalarıdır.

Bu nedenle Şişman Hoca'nın hikâyesi de köyde başlar. Eskişehir'in o zaman Sivrihisar, şimdi ise Günyüzü ilçesine bağlı bir dağ köyü olan Gecek'te okuma yazması olmayan bir anne ile

üç sınıflı bir köy okulunu bitirmiş bir babanın ilk çocuğu olarak dünyaya geldi. Çelik çomak oynadı, koyun kuzu otlattı, doğayla iç içe doyasıya bir çocukluk yaşadı. İlkokul son sınıfa geldiğinde öğretmeni onun ilköğretmen okulu sınavlarına girmesini önerdi babasına. Geçmişte dedesinin, oğlunun köy enstitüsüne gönderilmesine karşı çıktığı gibi, o da şimdi Mehmet'in okumasına pek taraftar değildi. Babası ilkokuldan sonra dağda sahip oldukları ağılda onun çobanlık yapabileceğini, böylece çoban tutmaktan kurtulacaklarını hesaplıyordu. Ne var ki annesi Cennet, kadınlara özgü o ileri görüşlülüğü ile ısrarla Mehmet'inin okumasını istiyordu. Bunun için de eşini ikna etmeye çalışıyordu. Fakat babanın gerekçesi hazırды: "Yatılı kazanırsa ne âlâ, ancak başka türlüüne paramız yok."

İlköğretmen okulu sınavlarını kazanamayan Şişman'ın en büyük özlemi olan öğretmen olma rüyası, bitmiş gibi görünüyordu. O, köy enstitüsünde okuyan, öğretmen olacak akranlarını bayramlarda ve tatilde köyde gördükçe onlara gıpta ile bakıyor, bir gün onlar gibi temiz ve ütülü elbiseler giymenin ve düğünlerde onlar gibi oyunlar oynamanın özlemini duyuyordu. O zaman ilkokulu bitiren ve herhangi bir okula gidemeyen diğer çocuklar gibi, şehirde mobilyacı, terzi, berber çırağı olan ya da sanayide çalışan arkadaşlarına da çok özenmişti. Bari ben de onlar gibi bir çırak olabilsem diye düşünüyordu. Ama bütün bu hayallerini ötelemek zorunda kalmıştı O. İlkokulu bitirmiş ve köyde artık çobanlığa başlamıştı. Aradan iki yıl geçmesine rağmen, onun okuma özlemi bir türlü bitmedi.

Annesi Mehmet'in okumasında çok ısrarlı idi. Ona göre okumak, çok iyi bir şey olsa gerek. Zira okuyamamanın sıkıntısını çok çekmişti. Anne ve babası erken yaşlarda ölünce üç küçük kardeşine annelik yapmak zorunda kalmıştı. Cennet Anne,

o zaman Sivrihisar ilçesinde fırın işçisi olarak çalışan Mehmet'in dayısına "Bu çocuğu yanına al ve okut." içerikli kesin isteğini iletti. Halil Dayı, anne ve babaları çok küçük yaşta öldüğü için ablası Cennet'in kundağını bağladığı, büyüttüğü küçük kardeşi idi. Dayı Halil, küçük yaşta ilçeye çoban olarak gitmiş, daha sonra evlenip oraya yerleşmiş, fırın işçisi olmuştu. Ablasının bu buyruk niteliğindeki isteğine hayır diyemedi. O zaman ilçede ortaokul dışında ilkokul üstü başka bir eğitim kurumu yoktu.

Nihayet Mehmet'in babası ikna edildi ve ortaokula kayıt için ilçeye gidildi. Fakat onunda bir pazarlığı vardı: İlk yılın sonunda sınıfını geçemezse tekrar köye dönecektir. Fakat bu kez de mevzuat hazretleri engeli çıktı: Mehmet'e, "ilkokuldan sonra iki yıl neredeydin, ne iş gördün?" Soruları yöneltildi. Her zaman olduğu gibi gerçek insan yöneticiler bir çözüm yolu bulurlar. Köy İlkokulunun müdüründen, "Boş zamanlarda okulda derslere devam etmiştir." türü gerçek dışı fakat gerçek olan ifadenin yer aldığı bir "Meşguliyet Belgesi" sağlanarak ortaokula kaydı yapılabildi. Bu tür gerçek dışı belgeler, insanların hayatlarını değiştirir. Mevzuatı zayıf noktalarından cesaretle aşan bu belgeleri, kafası gönlü kadar geniş, adam gibi yöneticiler üretir.

Aylar ayları, yıllar yılları kovaladı. O, babasına verdiği sözü tutabilmek, tekrar köye dönmemek için var gücüyle çalıştı. Artık suyun önü açılmıştır. Eskişehir'de lise eğitimini Erzurum'da Edebiyat Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans eğitimini tamamlar. Çok sevdiği bir programa girmenin mutluluğunu yaşamaktadır. Kazanmış olduğu sayısal puanlı diğer bölümleri istemeyerek O özellikle bu programda okumayı istemişti. Mezuniyet sonrası 1976 yılında, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde Eğitimin Tarihi ve Sosyal Temelleri mezuniyet sonrası programına kaydoldu. Ancak ilk öğretmenlik görevi Antalya'ya çıkınca bu programa devam edemedi.